

Сања П. ПЕРИЋ*
Библиотека Матице српске

Оригинални научни рад
Примљен: 14. 10. 2024.
Прихваћен: 27. 2. 2025.

БОРИСЛАВ РАДОВИЋ КАО САРАДНИК ЧАСОПИСА *ПОЕЗИЈА* (1996–2012)

У раду се приказују и анализирају прилози Борислава Радовића у часопису *Поезија* од првог до последњег броја, са фокусом на улогу Радовића као сауредника Милутину Петровићу од 2005. године. Радовић је био најпродуктивнији сарадник *Поезије*, са највећим бројем есеја, песама и превода са француског језика, који говоре колико о концепцији часописа, толико и о Радовићевој поетици. Циљ рада је осветлити и један и други аспект сарадње, уз мапирање главних тачака његовог доприноса, као што је, на пример, припрема темата о великим страним и домаћим песницима, текстови у оквиру теорије поезије и превод до данас непреведених песника код нас. Радовићеви прилози разноврсни су и дају значајне увиде о песничковој лектури и поетичким преокупацијама (дилетантизам и мајсторство, одсуство наручиоца у модерној уметности, сликарске теме). Преводи поезије и есеја, са драгоценим напоменама преводиоца, осветљавају утицаје и прожимања како на микроплану, тако и на плану теоријског схватања поезије. Испитује се, такође, на који начин је Борислав Радовић присутан у *Поезији* као литерарни јунак и надахнуће за поезију и есеје који се објављују.

Кључне речи: часопис *Поезија*, периодика, темати, преводна књижевност, есејистика.

Часопис *Поезија* излазио је тромесечно од маја 1996. године до децембра 2012. године. Оснивач и уредник био је песник Милутин Петровић, а издавач Друштво Источник из Београда. Објављено је шездесет бројева, од којих су двадесет и два појединачна, петнаест двоброја и два четвороброја. Часопис је излазио редовно, сем 1999. године када је дошло до прекида услед бомбардовања СР Југославије. Борислав Радовић био је сарадник часописа од првог броја, да би од 2005. године па до краја излагања био сауредник часописа. Његови прилози били су разноврсни: од песама, есеја, белешки и сећања, до превода поезије и есеја са француског језика. По његовом позиву и уз његову помоћ написани су значајни текстови о поезији и теорији пое-

* sanjaperic3223@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0003-7794-5694>

зије, а приређени многи темати, на пример, о Шарлу Бодлеру, Васку Попи, Езри Паунду, Воласу Стивенсу и Фернанду Песои. Као приређивач потписан је само у броју посвећеном Васку Попи. Он је присутан и у есејима и песмама других: наиме, Милан Ђорђевић посветио му је песму, док се у есејима појављује као аутор чија поезија се проучава, али и као пријатељ и савременик (сећање Симона Симоновића на њега и Васку Попу сасвим је пријатељски интонирано). Сем чланова уредништва мало је писаца и преводилаца који су учествовали у *Поезији* од првог до последњег броја, а и сам Борислав Радовић надахнут је многим текстовима објављеним у овом часопису. Тако се као директан подстицај за једну његову цртицу у *Поезији* појављују казивања Душана Матића, објављена шест година раније у истом часопису. Имајући у виду ограничени обим рада, представимо детаљније само најрепрезентативније прилоге.

Први број *Поезије: часописа за поезију и теорију поезије* изашао је маја 1996. године у Београду. Одговорни уредник био је Милутин Петровић, главни уредник Слободан Зубановић, а секретар Саша Јеленковић. О графичкој опреми бринули су Богдан Кршић и Мирјана Живковић. Борислав Радовић учествује у првом броју есејем „Једно околишно признање”, а у рубрици „Поезија” са песмама: „Зелени петлић”, „На Тиси” и „У зимовнику”. Песме чине складну целину под називом „Три песме”, што не изненађује имајући у виду једноставне наслове Радовићевих песничких и есејистичких књига. Повезане мотивима природе, дрвећа и реке, оне су типичне за познији песников период и мање познате у његовом опусу. Ретко присутне у рецепцији, оне на изврстан начин чине сеновити део његове поезије, мање запажен од песама прожетих иронијом и хумором у каснијој фази стваралаштва. С друге стране, есеј „Једно околишно признање” представља типичан пример његове есејистике: наслов који истиче необавезни тон есеја и разговорни стил, чиме на изврстан начин заваљава потенцијалне читаоце, а блистави језик и добра обавештеност о старој периодици и тананим везама између наших и страних песника. Подстакнут чланком Ала Алвареза о Збигњеву Херберту као о „племенитом песнику”, Радовић испитује симболику белутка код Херберта и Васка Попе, видећи у Хербертовој „позајмици” признање нашем песнику и доказ његове песничке племенитости.

Трећа година излажења часописа *Поезија* доноси девети број марта 1998. и Радовићеве „Четири песме по сећању”. То су: „Војничка слика”, „Цедуље”, „Стари крај” и „Рибе”. Све песме су дуже, са израженим наративним стилем, усмерене на успомене с давних путовања или из старог краја. За разлику од неких других песника у часопису, Радовић настоји да повеже песме које објављује, иако у својој каснијој фази песништва, на пример, није био склон везивању у циклусе и тематске кругове. Сем мотивом сећања, три су песме повезане мотивом пијаче (пијачна чесма у првој, цењање за тезгом у другој и рибе на тезгама у четвртој песми) и фигуром жене, такође у три песме, премда она иначе није доминантна у Радовићевој поезији (лепа медицинска сестра појављује се у првој песми, у другој „сијају сисе под безубим осмехом”, у трећој старим крајем пролебди „понека млада жена из суседства,

/ спуштајући поглед при убрзаном ходу / док јој под блузом поскакују груди” (Радовић 1998: 17), док у четвртој пева о пијачној продавачици и „црвеним шакама / жене тешких сиса у јагњећем кожуху” (Радовић 1998: 18)). Старци чине суштину „Војничке слике”, док је „Стари крај” поентиран потресном сликом некаквог старца, који „изашав на раскршће / у мантилу без иједног дугмета / и у ципелама без пертли, назувеним / у виду папуча на босе ноге, / окреће се дуго у месту, неодлучан” (Радовић 1998: 18). Једна крај друге у часопису песме Борислава Радовића откривају се у новом светлу, супротстављене између ероса младости и снаге и слике дезоријентисане старости. Какофонија гласова на пијаци судара се са потребом да се издвоји сопствени песнички глас и забележи слика, те стварност у Радовићевој поезији никада није лишена референци на поезију и песнички поступак, као и на уметност уопште. Мотив рибе, присутан у две песме, спаја у себи ерос („округла усташца у покретима сличним / слању пољубаца” [Радовић 1998: 18]) и деструкцију: смрт рибе подстицај је за узнемирујући закључак: „А плива нам у крви поезија” (Радовић 1998: 18). Анализиране, дакле једна уз другу, „Четири песме по сећању” откривају више о Радовићевој поетици и његовим песничким темама у последњем периоду стварања.

У петнаестом³ броју 2001. године Борислав Радовић први пут се појављује и као приређивач. Темат о Васку Попи приредили су, на првом месту Борислав Радовић, затим Слободан Зубановић и Милутин Петровић. Сећања, анегдоте, али и исцрпне анализе појединих аспеката или мотива у његовој поезији објавило је двадесет и шест домаћих и страних књижевника и научника. Обогаћен Васковим фотографијама и фотографијама његових посвета и корица књига, овај темат драгоцени је прилог проучавању стваралаштва Васка Попе који се појавио само четири године након првих зборника о његовој поезији, односно о збирци *Кора*. Исте, 1997. године, изашле су и *Сабране песме* Васка Попе које је приредио Борислав Радовић, а објавило Друштво „Вршац лепа варош”, и које су показале да је ван корица осам Попиних књига остало много необјављених песама (в. Павковић 2001: 88). Радовић је неизоставно у темату и као Попин пријатељ, те тако Симон Симоновић пише у тексту „Песма и њени јунаци”: „Долазио је Васко и у мој стан. Једном с Бориславом Радовићем, кад смо до сутрадан пили црно вино из Радмиловаца” (Симоновић 2001: 44).

Поуздан и темељан интерпретатор како наше, тако и страних књижевности, Радовић се у *Поезији* исказује као есејиста који није склон дескрипцији и дугим дигресијама. Он фокусирано издваја битне сегменте нечијег живота и дела да би понудио своју оригиналну анализу, без бојазни да ће се она утопити у богатој грађи о том писцу. У том смислу значајно је што се Радовић заиста бави популарним и великим писцима који су обележили XX век, али и књижевну историју, при чему врхунац представља његова студија „Читајући Вергилија” објављена у 21–24. броју *Поезије* 2003. године, на скоро седамдесет страница. Наредне године, у нешто проширеној верзији, објављена је и

³ Овај број је техничком омашком погрешно нумерисан, требало је да стоји 15–16.

књига под истим насловом у издању Литере из Бања Луке, што говори о развијености и дOMETИМА сарадње Борислава Радовића и часописа *Поезија*. Радовић надахнуто наративизује своју интерпретацију, ступајући у равноправни дијалог са многобројним ранијим Вергилијевим тумачима. За разлику од њих, а то представља и једну од највећих вредности есеја, Радовић узима у обзир паралелизам латинске и грчке епопеје, *Енеиде* и *Одисеје*, „као намеру која би водила нечему крупнијем од 'обнове сећања'” (Радовић 2003: 50). Водећи се максимум да „оно што је код Хомера само потез, код Вергилија постаје читава стратегија” (Радовић 2003: 52), Радовић пажљиво испитује развитак његове стратегије, нудећи једну зановљену, другачију истраживачку перспективу, али на чврстим темељима претходних анализа.

У 25–26. броју из 2004. године објављен је Радовићев превод Марсела Швоба, кратка проза под називом „Услишена”. Занимљиво је да је то први Швобов превод код нас након 1968. године, када је Иванка Марковић превела његову причу „Заспали град” за Нолитову *Антологију француске фантастике*. Радовић је седамдесетих година радио у Нолиту, па је могуће да се на тај начин упознао са Швобовим делом. Написао је и преводилачку белешку у којој истиче Швобово симболистичко искуство. *Књигу о Монели* (1894), из које је преведени одломак, Радовић описује врло сугестивно: „Настала у духу најбољег и најређег симболизма, избрушена, хотимично тамна и крајње штедљива у изразу, силовита и нежна у исти мах, та књижица је ремек-дело писца који је стицајем околности остао непознат нашој читалачкој публици” (Радовић 2004: 68).

Од 29. броја штампаног марта 2005. године Борислав Радовић потписан је као сауредник часописа. Секретар је већ неко време Дејан Матић, који је 2004. основао организацију за промоцију поезије, књижевности, уметности и културе читања, Трећи Трг, а од 2005. постао главни и одговорни уредник истоименог часописа, у коме је и Радовић сарађивао. Сама концепција *Поезије* није се много изменила, сем што су бројеви двехиљадитих краћи од претходних и ретко прелазе сто страница. Такође, чешће су присутни тематски бројеви и мини-тематски у оквиру часописа.

Године 2006. излази 33–34. број посвећен Бодлеровом *Цвећу зла*. Већину песама, есеја и преписке превео је сам Радовић, а остале есеје превели су Соња Пантић, Драган Стојановић и Весна Елез. Уколико бисмо неким случајем, само на основу преводилачких напомена, морали да одредимо које преводе потписује Радовић, а које други преводиоци, не бисмо имали тешкоћа: Радовић у есејима никада не даје своје преводе Бодлерових песама, иако је још 1969. превео *Цвеће зла*, већ преводе Бранимира Живојиновића и Николе Бертолинија. Остали преводиоци служе се и Радовићевим преводом. Радовићеве преводилачке напомене истичу његово богато знање и искуство, уз педантно уочавање свих пропуста у критичким издањима Бодлера. Посебно је драгоцено када даје препоруке и упутства за даља исраживања: „Ради ближег одређења 'мишићног уживања' (*plaisir musculaire*) као појма који би се односио на мишиће језика и њихов рад с најмањим напрезањем, видећи, између осталог, исцрпну студију: André Spire, *Plaisir poétique et plaisir*

musculaire, Paris 1949, на коју је можда и аутор желео да подсети овим путем” (Радовић 2006: 86). Нарочито надахнут Бодлером, Радовић у преводима ових текстова исказује ерудицију, али без „иступања у први ред” сопственим преводима, показујући одсуство сујете и одмереност.

Тридесет и шести број 2006. посвећен је у целости Воласу Стивенсу. Његова књига есеја *The Necessary Angel: essays on reality and the imagination* (1951), чији наслов подсећа на Радовићеву *Рвање с анђелом*, и даље није преведена код нас. Број 37–38 из 2007. године представља темат о Готфриду Бену. Примећујемо, дакле да Радовић као сауредник тежи концентрисаном проучавању значајних светских песника, који до тада нису имали богату рецепцију код нас. Тридесет девети број из исте године интересантан је јер доноси прву песму посвећену Бориславу Радовићу. Реч је о песми Милана Ђорђевића, такође сталног сарадника *Поезије*: „Ех, велики песниче, мудри наш Бориславе, / ето, не знам да ли ти још увек песме пишеш. / Волео сам речи тих песама из твоје главе. / Из њих сам можда осећао чак како дишеш. [...] Овај наш свет ти, ето, гледаш онакав какав је. О њему збориш с хумором, не и са грубошћу. / Из твојих огледа мирно се учи шта је више / а шта мање вредно и како стоји са људскошћу” (Ђорђевић 2007: 36). Поетска посланица „Песнику” у извесном смислу представља фрагмент једне стиховане анализе Радовићевог дела и његовог утицаја на савременике и млађе песнике.

Четрдесети број из 2007. године садржи мини-темат о Раши Ливади. Милутин Петровић и Борислав Радовић приредили су и уредили заједничко издање све три Ливадине књиге *Попрскан знојем казаљки*, *Атлантида* и *Карантин*. Оно је објављено у оквиру издаваштва Трећег Трга и Чигоја штампе 2017. године, што говори о начину на који се сарадња успостављена часописом *Поезија* наставила и након његовог последњег броја. Број 41 штампан марта 2008. године доноси занимљив превод Борислава Радовића. Наиме, једина песникиња коју је Радовић превео била је Каролина Копе, о којој пише да је рођена 1965. у Бриселу, где живи и ради. То је, уједно, и једини превод ове песникиње код нас. Песме из збирке *Појаве* (*Apparances*, 2005) подсећају на Радовићеву прву стваралачку фазу, пониклу из симболистичке поетике, а истоветно је и често обраћање у другом лице једнине и футуру првом: „Пратио си траг неког смеха да припитомиш / корак другог. [...] Један део тебе стврдно се тамо, / али тамо не постоји / у данашњици” (Копе 2008: 27–29). Тело и нагота важни су елементи поетике оба песника: „Тело ти је грана пружена са стабла / према пупољку који тамо бубри, // плоднику неког амнезичног знања. [...] Голо наречје звижди некакву песму / на гумну одсад слободном и гладном” (Копе 2008: 30). Значајна је и преводиочева белешка: „Збирка *Појаве* представља по песникињиним речима ’дугу песму која, не разоткривајући све, настоји да пренесе мрмљања једног свеопштег говора’. Тај се пренос обавља по цену одрицања од многих чинилаца контекста, услед чега се овај песнички израз темељи на симболичким значењима и гради се у парадоксалном споју сагледивог и оностраног, на рубу крајње једноставности и неизбежног херметизма” (Радовић 2008: 33). На сличан начин описана је у литератури рана поезија Борислава Радовића.

Број 55–56. из 2011. године доноси мањи темат о Светозару Бркићу, професору, песнику, приповедачу, есејисти и преводиоцу. Борислав Радовић забележио је своје сећање у тексту „Сведочење о песнику”. Професора је упознао 1952. у Београду, када је Бркић почео да предаје енглески језик у Другој мушкој гимназији: „Ту се он већ првих дана по доласку свесрдно ангажовао на окупљању и раду литерарне секције. У њој се за почетак нашло неких двадесетак ученика, између осталих и нас четворица који се убудуће нећемо одвајати од књижевности: Јован Христић, матурант, Предраг Протић и ја, ученици седмог, и Велимир Лукић, ученик шестог разреда. [...] Могу само претпоставити какав су утисак на човека таквог знања и такве осетљивости морала остављати наша дилетантска открића, сав онај цвркнут наших хормона, којим смо га обасипали једаред недељно” (Радовић 2011: 42). Ова белешка, коју доцније није прештампавао у својим књигама, написана је класичним радовићевским стилем, уз доминантне мотиве његове поетике: дилетантизам, песник на тргу или двору и поезија као захтевна духовна дисциплина. У тој дисциплини Светозар Бркић био је за Радовића узор и учитељ, колико у стваралачком, толико и у људском смислу: „Редак по одсуству сваке таштине, по смерности и чистоти с којима је спроводио своје песничке замисли, он је свој бољи живот сачувао и за нас” (Радовић 2011: 43). У истом броју Бојан Савић Остојић објављује текст „Поезија је идеологија” који представља његов стваралачки одговор на читање *лектире*. У ту лектуру укључена су и Радовићева дела *Рвање с анђелом и други записи* (1996) и *Четрдесет две изабране песме* (2007). Ово је први пут да је друго литерарно остварење у *Поезији* тако директно надахнуто Радовићевим делом: „(на ове речи бојан начули уши, курзивирајући их, и тиме их дис-курзивирајући; а онда се у разговор укључи и бора радовић, с једном мишљу паула клеа ('досетком која сажима велики обрт /реторички/ раван коперниковом): // 'пазите, слике вас посматрају!' рвање с анђелом // а отуд (да проговорим и радовићевим бираним стилем) и једна одшкринута врата на мотив осамостаљене слике из *стереораме*. у разговору нас је, ни мање ни више, четворица, од чега 'двојица мене'” (Савић Остојић 2011: 136–137). Радовић постаје литерарни јунак, при чему се мешају стварност и уобразиља и разликује „прави” Радовић од Радовића-аутора.

Борислав Радовић активно је учествовао у животу часописа од првог броја 1996. до последњег 2012. године. Чак и када му здравље није било најбоље, радио је на припреми часописа као сауредник, а неретко и као један од аутора: „Пред смрт, Бора је све више времена проводио на Умци, код Бубе. [...] Интензивно је сарађивао са Милутином Петровићем око часописа 'Поезија' и са Дејаном Матићем око 'Трећег трга' где ће објавити шеснаест Бодлерових песама, али у четрнаест слогова” (Халиловић 2021: web). Преко Дејана Матића, секретара у уредништву са Радовићем и Милутином Петровићем, наставља се, дакле сарадња у концепцијски сличном часопису, где су присутни бројни некадашњи сарадници *Поезије* (Коља Мићевић, Бисерка Рајчић, Енес Халиловић, Бојан Васић и други).

Радовић је у *Поезији* објавио седамнаест есеја, међу којима је могуће издвојити више категорија. По дужини и акрибичности приступа разликује-

мо студију „Читајући Вергилија” на седамдесет страна и „Сведочење о песнику”, белешку на две странице. Није писао књижевне приказе, али је сам био предмет есеја Богдана А. Поповића, „Једно приоритетно присуство: Борислав Радовић”, објављеног 1998. године. Овај Поповићев рад једна је од бољих синтеза Радовићевог стваралаштва и анализа његове поетике. Прегледан, темељан и прецизан у одређењима, представља незаобилазно штиво у проучавању дела Борислава Радовића. Песник и сам радо пише о другима, те тако у *Поезији* читамо дванаест есеја посвећених нашем или страном песнику: „Једно околишно признање” о Васку Попи и Збигњеву Херберту (1996), „Белешке о *Похвалама* Сен-Џон Перса” (1996), „Песник и сликар” о Бодлеру и Делакрои (1997), „Митологеме за личну употребу” о Бодлеру и Малармеу (1997), „Из паучине коју ткају успомене” о Малармеу (1997), „О поверењу о лепоти света” о Ивану В. Лалићу (1998), „Песник у кавезу” о Езри Паунду (2002), „Читајући Вергилија” (2003), „Накладни запис о Вергилију” (2004), „У потрази за невиношћу речи” о Оскару Давичу (2005), „Поводом Бодлеровог 'Непријатеља'” (2006) и „Сведочење о песнику” о Светозару Бркићу (2011). Није, наравно, могуће распоредити есеје у некакве строго дефинисане категорије и рубрике, будући да се песници, а нарочито Бодлер и Маларме, помињу и у другим есејима. Тако је Бодлером инспирисан есеј „Савети младим књижевницима” (1998), али овај текст можемо посматрати као један од оних који се баве ширим поетичким питањима, уз три есеја: „Белешка уз ненаписану песму” (1996), „У сенци прецвалих стратегија” (1998), „Уз једну новогодишњу честитку” (2002) и скуп од пет цртица под обједињеним насловом „Неке ствари” (2004): „Нешто о старењу”, „У прави час”, „Познати лик”, „Песниково место” и „Мустре”. Из овога закључујемо да је Радовић, у складу са својом улогом сауредника од 2005. године, личнији ранијих година излагања часописа, са фокусом на општија поетичка и теоријска питања која га заокупљају од првог до последњег есеја⁴, док се касније и као есејиста и као сауредник више концентрише на дубљи аналитички приступ делу једног песника. Ранијих година интензивније се бави Малармеом и Бодлером, док касније своје интересовање усмерава на преводилачки рад, те преводи чак девет прилога за темат о Бодлеровом *Цвећу зла* 2006. године.

Радовић преводи са француског језика за *Поезију* од другог броја 1996. године. Превео је пет песника и писаца: Сен-Џон Перса (1996), Марсела Швоба (2004), Шарла Бодлера (2006), Валерија Ларбоа (2009) и једну песникињу из Брисела, Каролину Копе (2008), и даље непознату код нас. Уз то, превео је осам есејиста, односно аутора чланака: Стефана Малармеа (2004, 2006), Жана Вала (2005), Пола Валерија (2006), Ив Бонфоа (2006), Клода Пишоу (2006), Виктора Бромбера (2006), Робера Копе (2006) и Џорџа Стајнера (2007). Он има укупно осамнаест превода чиме је, уз Бисерку Рајчић, најпродуктивнији преводилац у *Поезији*. Објавио је и две кратке преводилачке белешке о Марселу Швобу и Каролини Копе, а посебно су драгоцене његове

⁴ Поједностављено речено, то су појмови традиционалног и модерног, разлика између дилетанта и мајстора, сликарске теме, и промишљање улоге песника некада (на тргу или двору, када је читалац у ствари био слушалац) и сада (када више нема наручиоца).

напомене у другим преводима, које превазилазе коментар техничке природе: он даје смернице за будућа истраживања и исправља омашке непримећене у критичким издањима. У превођењу је највише инспирисан симболистима, што охрабрује и као сауредник, те је тако најобимнији темат о руском симболисти Александру Блоку.

Као песник Борислав Радовић није се често оглашавао у *Поезији*. Објавио је само једанаест песама у три целине: „Три песме” у првом броју 1996, „Четири песме из ближе околине” у петом броју 1997. и „Четири песме по сећању” у деветом броју 1998. године. То значи да наредних четрнаест година Радовић није објавио ниједну песму у овом часопису, што је у складу са сведочењем Марјана Чакаревића да он последњих двадесет година живота и није писао поезију: „Ту и тамо би за нова издања својих *Песама* – што се може, али не до краја, подвести под Малармеово разумевање појма Књиге – изменио покоји стих или зарез. Иако сам био начуо за ту одлуку, нисам веровао да она може бити неопозива, али када сам га једном питао да ли има неке нове песме, рекао је са олакшањем човека који је после дуге болести оздравио: а не, ја сам се тога одавно ратосиљао” (Чакаревић 2018: web). Песме које јесте објавио нису његове најбоље или најпознатије, али обједињене заједничким насловом и читане једна крај друге откривају неке мање примећене аспекте његове поетике: слике сећања и заборава, старости и старења, прожимају се еросом кроз фигуру жене, да би се поново расуле у фрагменте деструкције и пропадања. Кроз пејзаже или слике „из ближе околине” песник се бави комплексним поетичким питањима као што је, на пример, статус лирског субјекта у модерној поезији или израженост песничке самосвести.

Сам Радовић међутим био је присутан у поезији и прози других. Милан Ђорђевић 2007. објављује песму „Песнику” са посветом „Бориславу Радовићу”, али се Радовић и његова поетика експлицитно помињу и у стиховима, као једна врста оријентира у данашњем свету и у људском, и у песничком, и у есејистичком смислу. Бојан Савић Остојић 2011. објављује одломке из збирке есеја *Алеаториј* (2013) у виду текста „Поезија је идеологија”, у ком је јасно назначена лектира у виду Радовићевих дела, али се и сам Радовић појављује час као литерарни јунак, час као „прави” Радовић. Он је активни учесник у некој врсти замишљеног разговора посредством књига са удвојеним аутором и Данијелом Драгојевићем (којег је и Радовић, такође, ценио). Милован Данојлић у својим „Успутним записима о поезији” 1997. даје прецизан и тачан осврт на Радовићеву поетику, док се Душан Матић (1998) и Симон Симоновић (2001) сећају Боре као једног од својих пријатеља.

У дванаест година свог сауредништва са Милутином Петровићем, Борислав Радовић приређује неколико темата каквих је ретко било у другим часописима. Смањује се број рубрика, а повремено додају нове, попут анкете о поезији, која му је била привлачна и у француским часописима. Пре своје улоге сауредника, Радовић је потписан као први приређивач темата о Васку Попи 2001. године. Од 2005. као сауредник учествује у припреми темата у којима су заступљени: Рилке (2005), Бодлерово *Цвеће зла* (2006),

Волас Стивенс (2006), Готфрид Бен (2007), Раша Ливада (2007), Фернандо Песоа (2008), В. Х. Одн (2008), Валери Ларбо (2009), покрет и часопис *Велика Игра* (2011), Светозар Бркић (2011) и Александар Блок (2012). Радовић је темељан, савестан и са великом мрежом сарадника до самог краја излажења, а након тога и наставила сарадњу у часопису *Трећи Трг*.

Са снажним ауторским и уредничким печатом, Борислав Радовић интензивно је учествовао у животу часописа *Поезија*. Један од ретких часописа на нашим просторима који је јасно био опредељен за бављење поезијом и теоријом поезије, а излазио пуних седамнаест година, обележен је Радовићевом личношћу и његовим разноликим прилозима: од песама и есеја, преко цртица и белешки, до превода и студија. Нацрт ове плодотворне сарадње открива нам мање примећене аспекте Радовићеве поетике, његове утицаје, узор и лектуру, али и место Борислава Радовића у поезији и есејистици XX и XXI века, будући да је и сам остварио велики утицај на своје савременике и млађе сараднике у *Поезији*. Детаљније бављење утицајима појединачних аутора и текстова објављених у часопису на дело Борислава Радовића могло би бити корисна тема за будућа истраживања његовог стваралаштва.

ЛИТЕРАТУРА

- Ђорђевић 2007:** М. Ђорђевић, Удес, Београд: *Поезија*, 12, 39, 36–41.
- Копе 2008:** К. Копе, Појаве, Београд: *Поезија*, 13, 41, 27–33.
- Павковић 2001:** В. Павковић, Луткани Васка Попе, Београд: *Поезија*, 6, 15, 88–92.
- Радовић 1996:** Б. Радовић, Три песме, Београд: *Поезија*, 1, 1, 28–29.
- Радовић 1998:** Б. Радовић, Четири песме по сећању, Београд: *Поезија*, 3, 9, 15–18.
- Радовић 2003:** Б. Радовић, Читајући Вергилија, Београд: *Поезија*, 8, 21/24, 10–78.
- Радовић 2004:** Б. Радовић, Преводачка напомена, Марсел Швоб, Услишена, Београд: *Поезија*, 9, 25/26, 68.
- Радовић 2008:** Б. Радовић, Преводачка напомена, Каролина Копе, Појаве, Београд: *Поезија*, 13, 41, 33.
- Радовић 2011:** Б. Радовић, Сведочење о песнику, Београд: *Поезија*, 16, 55/56, 42–43.
- Савић Остојић 2012:** Б. Савић Остојић, Поезија је идеологија: читања, Београд: *Поезија*, 16, 55/56, 135–147.
- Симоновић 2001:** С. Симоновић, Песма и њени јунаци, Београд: *Поезија*, 6, 15, 44–45.
- Халиловић 2021:** Е. Halilović, Borislav Radović i 40 pesama: Antički mudrac zalutao u poludelo doba. Kazaljka, 29. 8. 2021. <https://www.kazaljka.net/kultura/29/08/2021/borislav-radovic-i-40-pesama-anticki-mudrac-zalutao-u-poludelo-doba/> 22. 7. 2024.
- Чакаревић 2018:** М. Čakarević, Svet što nam pripasti neće. Vreme, br. 1427, 10. 5. 2018. <https://old.vreme.com/cms/view.php?id=1597059> 10. 8. 2024.

Sanja P. Perić

BORISLAV RADOVIĆ AS A CONTRIBUTOR TO
POEZIJA MAGAZINE (1996–2012)

Summary

This paper presents and analyzes the contributions of Borislav Radović in *Poezija* magazine from its inception to its final issue, focusing on Radović's role as co-editor alongside Milutin Petrović since 2005. Radović was the most productive contributor to *Poezija*, producing the largest number of essays, poems, and translations from French, which illuminate both the magazine's conceptual framework and Radović's poetic vision. The aim of this paper is to explore both aspects of his collaboration, mapping key points of his contributions, such as the curation of themes on significant foreign and Serbian poets, texts within poetry theory, and translations of poets previously unavailable in our country. Radović's contributions are diverse, offering valuable insights into his reading habits and poetic concerns (such as dilettantism versus mastery, the absence of commissioned work in modern art, and themes from painting). His translations of poetry and essays, accompanied by insightful translator's notes, highlight influences and intersections at both micro and theoretical levels of poetry. Additionally, the paper examines how Borislav Radović functions as a literary figure and source of inspiration for the poetry and essays published in *Poezija*.

Key words: *Poezija* magazine, periodical, themes, translated literature, essay writing.